

Röd tallstekel

Förekomst

Den röda tallstekeln förekommer i hela Göta- och Svealand samt i Norrlands kustland. Utbredningen in mot fjällkedjan är inte helt klarlagd.

Ståndorten tycks ha betydelse för arten. Främst angrips bestånd på hedmarker och mossmarker, men angrepp förekommer även på morän- och f.d. åkermark.

Under senare år har lokala angrepp, som i många fall varit omfattande, rapporterats bland annat från Värmland, Dalsland, Västmanland, Mellannorrland, Sörmland, Norrbotten, Dalarna, Uppland och Småland.

Biologi

Röda tallstekelns grågröna larver sitter tillsammans i klungor på grenarna med 20-40 individer i varje klunga. Huvudet är blankt och svart. Om larverna blir oroade böjer de snabbt upp främre delen av kroppen och låter en droppe kådblandad saliv tränga ut ur munnen, som ett försvar mot angripare.

Svärmning och äggläggning sker på hösten.

Äggen läggs i "fickor" som honan "sågat" upp i kanterna på årets barr. I slutet av maj - början av juni påföljande år kläcks larverna. De äter under

juni och början av juli. De unga larverna äter av barr i vilka äggen lades och dessa delvis uppätta barr brukar sitta kvar och vissna. Senare äts alla äldre barr och skotten blir helt kala. I samband med födobrist äts även årsbarr. Under sensommaren lämnar larverna träden och spinner sig en kokong i marken. Huvuddelen av larverna förpuppas efter några veckor och den nya generationen kläcks. En del av larverna kan dock ligga kvar i diapaus ett eller flera år.

Skador

Den röda tallstekelns larver skadar tallar genom att äta av dess barr. De äter i huvudsak av fjolårsbarr. Angripna grenavschnitt mister ofta samtliga barr. Vid starka och fleråriga angrepp glesas tallkronorna ut kraftigt. Angrepp kan ske såväl i ungskogsbestånd som i äldre bestånd. Den röda tallstekeln angriper även contortatall. Angreppen är i många fall fleråriga, men leder sällan till att träden dör. En kraftig tillväxtnedsättning kan dock bli resultatet av ett par års kalätning. Är det gott om större märgborrar och/eller tallvivlar kan dessa insekter medverka till att döda tallar, som genom tallstekelangrepp fått kraftigt nedsatt vitalitet.

Foto: Christer Björkman

Foto: Anna F Strömbeck

Parasiter och rovdjur bidrar så småningom till härjningarnas sammanbrott. Den viktigaste orsaken till att angrepp går tillbaka efter några år är ett virus, som får sitt utbrott först efter några års massförekomst av röda tallstekeln. Det angriper tarmen så larven slutar äta, blir slö och dör.

Begränsade försök har gjorts och görs när det gäller att behandla angripen tallskog med virus som sprids från helikopter. Under senare tid har sådana försök gjorts i Norge och Finland. Det går ännu inte att säga om bekämpningsåtgärdens resultat är värt vad den kostar. För ca 30 år sedan gjordes liknande försök i Sverige. Resultaten då var att det inte var ekonomiskt motiverat att tillgripa bekämpning med virus. Vi avvaktar med stort intresse resultaten från senare försök.

Foto: Jarmo Holopainen

Råd till skogsägare

Mot bakgrund av vad som angetts ovan kan man ge följande råd till skogsägare som har betydande angrepp av den röda tallstekeln på sin skog:

- Håll angripna bestånd under uppsikt, särskilt under juni för att åtgärda eventuella angrepp av större mörghorrem genom att ta bort (eller barka) mörghorreamgripna nyöda tallar.
- Behåll lugnet även om tallarna står kala i juni. Barren på de nya skotten växer ut efter midsommar. (I norra Sverige där larverna avslutar sitt gnag senare är risken för trädod lite större. Där bör man vara extra uppmärksam på angrepp av större mörghorrem på kraftigt avbarrade tallar i maj och början av juni året därpå.)
- Sanitetsgallra eventuellt kraftigt avbarrade tallar som inte hämtat sig efter sensommaren. Utför denna gallring i så fall helst så att virket kan fungera som fångstvirke för större mörghorrem under april-maj.
- Undvik helst gallringar och röjningar i tallbestånd under augusti-oktober d.v.s innan röda tallstekelns äggläggning, som normalt inträffar i slutet av september-oktober (annars läggs alla ägg på kvarvarande träd). Observera dock risken för mörghorreskador. Var därför noga med att inte lämna kvar färskt tallvirke med skorpark. Om risken för kalätning är stor bör gallring/röjning vänta till kommande år.
- Om tallar börjar dö av röda tallstekeln bör Skogsstyrelsen snarast kontaktas.

Mer information

Om du vill ha mer information, kontakta Skogsstyrelsens kontor på din ort.

Adress och telefonnummer hittar du på www.skogsstyrelsen.se.

Du kan även läsa mer på www-skogsskada.slu.se